

Život v protektorátu

VÁŽENÉ ČTENÁŘKY, VÁŽENÍ ČTENÁŘI,

události a příběhy aktuálního vydání revue *Paměť a dějiny* vás zavedou do období tzv. Protektorátu Čechy a Morava, které bývá právem označováno jako nejtemnější kapitola novodobých českých dějin. Cílem čísla ale není ani tak popis hrůz a utrpení, jimiž museli mnozí lidé v té době projít, jako spíš přiblížení mnohotvárnosti a složitosti života v tomto zvláštním státním útvaru.

Ačkoli protektorát nebyl s výjimkou poslední fáze druhé světové války místem frontových střetů, stal se bojištěm informační války, kterou, byť v jiné, modernější formě známe i ze současnosti. O bitvě, kterou na našem území v roce 1941 svedli Spojenci a československý odboj proti nacistům o jedno písmeno s velkým symbolickým významem, se dočtete v úvodní studii Stanislava Kokošky. Ovlivnit myšlení i konání lidí se ovšem v protektorátu pokoušely i jiné skupiny. Šířením nenávisti k židovskému obyvatelstvu i k lidem, kteří se odmítali podrobit protižidovským nařízením, proslul týdeník českých fašistů s příznačným názvem *Arijský boj*. Tadeáš Hlavinka se ve svém článku věnuje rétorice a metodám jeho redakce, jakož i osobám, které za tímto plátkem stály. Víru v porážku nacistického Německa a obnovu samostatného státu naopak pomáhal udržovat ilegální časopis vojensko-občanského odboje *V boj*. Pro něj pracoval před svým zatčením pražský typograf Antonín Mádl. Věznění v nacistických žalářích bohužel nepřežil, životní podmínky v nich ale zachytil v podobě

komiksu, který tajně posílal ven své snoubence. Svědectví, která vznikla přímo v nacistických internačních zařízeních, není mnoho, proto se jedná o dílo skutečně unikátní. S jeho podobou a obsahem i pohnutým osudem autora vás podrobně seznámí Magda Veselská.

Podle nacistické propagandy měli být občané protektorátu Velkoněmecké říši vděční za to, že mohou vést dál své obyčejné životy daleko za frontovou linií. Rozptýlení a pocit normality jim měly přinést mimo jiné i zlínské Filmové žně neboli filmový festival Zliennale, o němž se blíže dočtete v textu Blanky Zubákové. Pod zdánlivě klidnou fasádou protektorátní každodennosti se ale odehrávala lidská dramata, mající, řečeno literárním jazykem, své hrdiny, antihrdiny i protagonisty tápající a nevyhraněné. Všechny takové v tomto čísle naleznete, ať už se jedná o odvážnou sokolku a vlastenku Marii Cibulkovou, „slušného gestapáka“ Eduarda Pagnacca, členy více než sporné odbojové skupiny Pátá kolona, ziskuchtivou podnikatelku Žofii Veselíkovou nebo ve své víře pevně ukotveného nymburského řezníka Františka Vašíčka. To, že největší dramata píše často život sám, věděl i spisovatel Bohumil Hrabal, který, jak vypátral Zdeněk Bauer, vetkl osud posledně jmenovaného do svých próz.

Milé čtenářky, milí čtenáři, doufám, že četba „protektorátního“ čísla *Paměti a dějin* pro vás bude nejen zajímavá, ale i obohacující. Za celý autorský a redakční tým vám přeji pěkné léto.

PAVLA PLACHÁ